

Брюховецька Ірина Олександрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Міжрегіональна Академія управління персоналом*

Briukhovetska Iryna

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Scientific and Scientific Institute of Management, Economy and Business
Interregional Academy of Personnel Management
ORCID: 0000-0002-1469-1485*

Добродзій Олег Михайлович

*аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Навчально-наукового інституту управління, економіки та бізнесу
Міжрегіональної Академії управління персоналом*

Dobrodzii Oleh

*Postgraduate of the Department of Finance, Banking and Insurance of the
Scientific and Scientific Institute of Management, Economy and Business
Interregional Academy of Personnel Management*

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-12-10579

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: РИЗИКИ ТА ПРОГРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

MEDICAL INSURANCE IN THE CONDITIONS OF WAR: RISKS AND SUPPORT PROGRAMS

Анотація. Вступ. У статті «Медичне страхування в умовах війни: ризики та програми забезпечення» проаналізовано виклики та зміни, які відбуваються в галузі медичного страхування під час воєнного конфлікту. Виявлено, як війна впливає на страховий ринок, зокрема на ризики, які виникають у цей період. Особлива увага приділяється дослідженню програм страхових компаній, які діють на ринку медичного страхування в Україні. Наразі лише дві компанії на ринку забезпечують ризики втрати здоров'я внаслідок ракетних обстрілів, підрив на міні, руйнування будівель, пожежі. Ажде у світовій страховій практиці війна зазвичай є стандартним виключенням зі страхових полісів.

Стаття також розглядає, які страхові послуги надають страхові компанії з урахуванням їх адаптації до змінених умов, включаючи зміну умов полісів, покриття військових ризиків та забезпечення додаткових послуг. Аналізується причини, за яких страхові компанії не можуть забезпечити ефективно покриття ризиків, що загрожують здоров'ю та підтримку здоров'я населення в умовах війни. Обґрунтовано, що основними серед них виступають: непередбачуваність і масштаби ризику; висока ймовірність і інтенсивність збитків; складності у визначенні покриття; політичні та правові ризики; фінансова нестабільність. І хоча ці фактори створюють комплексні виклики для страхових компаній, медичне страхування є ефективним механізмом забезпечення ризиків, які пов'язані із захворюваннями. При цьому страхові компанії повинні використовувати новаторські методи, взаємодіяти з державними установами та громадськими організаціями задля адекватної відповіді на вимоги часу війни, забезпечити безперебійну роботу, незалежно від локації для надання страхового захисту і забезпечення підвищеного попиту.

Мета. Метою статті є розкриття теоретичних аспектів медичного страхування, виявлення ризиків, пов'язаних із здоров'ям, а також дослідження програм та послуг, що пропонують страхові компанії для забезпечення ризиків у контексті розвитку страхування в умовах війни.

Матеріали і методи. Дослідження базується на даних відкритих джерел, включаючи статистику страхових компаній, звіти державних установ та результати попередніх наукових досліджень. Методологія забезпечує комплексне вивчення теми, дозволяючи висвітлити як загальні тенденції, так і специфічні аспекти страхування ризиків в умовах війни.

В процесі здійснення дослідження було використано теоретичні методи, зокрема проведено огляд наукових праць, що стосуються медичного страхування, зокрема ризиків, пов'язаних зі здоров'ям, у контексті військових дій. Узагальнено існуючі теоретичні підходи до страхування ризиків, пов'язаних з воєнними конфліктами, та їх адаптацію до українських умов.

За допомогою емпіричних методів наукового пізнання проаналізовано статистичні дані страхових компаній, що діють на ринку України, зокрема «ТАС Лайф» та ARX, які пропонують спеціалізовані програми страхування під час війни. Порівняно програми страхування різних компаній для виявлення особливостей покриття ризиків, пов'язаних із воєнними діями.

За допомогою методу моделювання розроблено теоретичну модель страхування воєнних ризиків, що враховує специфіку українського ринку, політичну та економічну ситуацію. У дослідженні використано метод експертного опитування, зокрема проведено консультації з експертами у сфері медичного страхування для визначення основних проблем та перспектив розвитку страхових програм у воєнних умовах.

Результати. У результаті дослідження встановлено, що більшість страхових компаній України не включають воєнні ризики до стандартних полісів медичного страхування. Це обумовлено непередбачуваністю воєнних дій, складністю оцінки ризиків та масштабів збитків. Лише декілька компаній, такі як «ТАС Лайф» та ARX, пропонують спеціалізовані програми, які частково охоплюють воєнні ризики, включаючи шкоду здоров'ю внаслідок обстрілів, вибухів чи руйнувань будівель.

Виявлено, що основними ризиками, що впливають на здоров'я населення під час війни, включають травми, спричинені воєнними діями, відсутність доступу до медичних послуг через руйнування інфраструктури, а також погіршення психічного здоров'я. Ці ризики не завжди враховуються в традиційних полісах страхування, що створює значний розрив у забезпеченні страхового покриття.

Проведено порівняльний аналіз програм страхових компаній. Програми «ТАС Лайф» та ARX вирізняються своєю адаптацією до воєнних умов, надаючи захист у випадках, пов'язаних із ракетними обстрілами, підривами на мінах тощо. Інші компанії, як-от «Уніка» та «Інго», зосереджуються на традиційному медичному страхуванні, не включаючи військові ризики.

Основні виклики для страхових компаній включають фінансову нестабільність, обмеження у перестрахованні ризиків та труднощі із розробкою індивідуальних полісів для осіб, що проживають у зоні бойових дій. Додатковим бар'єром є недостатня координація між страховиками та урядовими організаціями у вирішенні питань страхового покриття в умовах війни. Отримані результати підкреслюють важливість адаптації ринку медичного страхування до викликів війни, використовуючи інноваційні підходи та враховуючи потреби населення у захисті здоров'я.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується розробка нових страхових продуктів, що охоплюватимуть воєнні ризики, та створення спеціальних державних програм перестраховання. А також обґрунтування шляхів і напрямів співпраці між страховими компаніями, урядом та громадськими організаціями. Це допоможе зменшити вплив війни на систему страхування.

Ключові слова: медичне страхування; ризики, які пов'язані з захворюванням; воєнні ризики; страхове покриття; страхова програма.

Summary. Introduction. In the article “Medical Insurance in Wartime: Risks and Provision Programs,” the challenges and changes occurring in the medical insurance sector during a military conflict are analyzed. It explores how war affects the insurance market, particularly the risks that arise during this period. Special attention is given to the study of insurance programs offered by companies operating in the medical insurance market in Ukraine. Currently, only two companies in the market cover health risks resulting from missile strikes, landmine explosions, building collapses, and fires. This is notable because, in global insurance practices, war is usually a standard exclusion in insurance policies.

The article also examines the insurance services provided by companies, considering their adaptation to changed conditions, including changes in policy terms, coverage of military risks, and provision of additional services. It analyzes the reasons why insurance companies cannot effectively cover health risks and support public health in wartime. The main challenges identified include unpredictability and the scale of risk, high probability and intensity of damages, complexities in defining coverage, political and legal risks, and financial instability. Although these factors create complex challenges for insurance companies, medical insurance operates and is an effective mechanism for covering risks associated with diseases. Insurance companies must use innovative methods, interact with government institutions and public organizations to adequately respond to the demands of wartime, ensure uninterrupted operations regardless of location to provide insurance protection, and meet the increased demand for insurance services.

Purpose. The purpose of the article is to reveal the theoretical aspects of medical insurance, identify health-related risks, and study the programs and services offered by insurance companies to mitigate risks in the context of insurance development during wartime.

Materials and methods. The study is based on data from open sources, including statistics from insurance companies, reports of government institutions, and the results of previous scientific research. The methodology ensures a comprehensive study of the topic, allowing the identification of both general trends and specific aspects of risk insurance in wartime conditions.

The research employed theoretical methods, including a review of scientific literature on medical insurance, particularly risks related to health in the context of military actions. Existing theoretical approaches to risk insurance related to armed conflicts and their adaptation to Ukrainian conditions were summarized.

Using empirical methods of scientific inquiry, statistical data from insurance companies operating in the Ukrainian market, such as "TAS Life" and ARX, which offer specialized insurance programs during the war, were analyzed. Insurance programs of different companies were compared to identify the features of coverage for war-related risks.

Through the modeling method, a theoretical model of war risk insurance was developed, taking into account the specifics of the Ukrainian market, as well as the political and economic situation. The study also utilized the expert survey method, conducting consultations with experts in the field of medical insurance to identify key challenges and prospects for the development of insurance programs under wartime conditions.

Results. The study found that most insurance companies in Ukraine do not include war risks in their standard medical insurance policies. This is due to the unpredictability of warfare, the complexity of risk assessment, and the scale of potential damages. Only a few companies, such as "TAS Life" and ARX, offer specialized programs that partially cover war-related risks, including health damage caused by shelling, explosions, or building destruction.

It was identified that the primary risks affecting public health during the war include injuries caused by military actions, lack of access to medical services due to infrastructure destruction, and deteriorating mental health. These risks are not always accounted for in traditional insurance policies, creating a significant gap in insurance coverage.

A comparative analysis of insurance company programs was conducted. The programs offered by "TAS Life" and ARX stand out for their adaptation to wartime conditions, providing coverage for incidents such as missile attacks and landmine explosions. Other companies, such as "Uniq" and "Ingo," focus on traditional medical insurance without including war risks.

The main challenges for insurance companies include financial instability, limitations in risk reinsurance, and difficulties in developing individual policies for people living in conflict zones. An additional barrier is the lack of coordination between insurers and government organizations in addressing insurance coverage issues during the war. The findings highlight the importance of adapting the medical insurance market to the challenges of war, utilizing innovative approaches, and addressing the population's needs for health protection.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to develop new insurance products that will cover war risks and create special state reinsurance programs. Additionally, it is necessary to substantiate ways and directions of cooperation between insurance companies, the government, and public organizations. This will help mitigate the impact of war on the insurance system.

Key words: medical insurance; risks associated with illness; war risks; insurance coverage; insurance program.

Постановка проблеми. Важливість медичного страхування набуває все більшого значення у збереженні та зміцненні здоров'я населення. У зв'язку з воєнним конфліктом зростає кількість ризиків, що загрожують здоров'ю та життю населення. При цьому попит на страхові послуги зростає. І хоча страхування виступає дієвим механізмом забезпечення ризиків, страхові компанії не приймають на страхування воєнні ризики. У зв'язку з чим виникає необхідність адаптації існуючих програм до потреб страхувальників, розробка особливих індивідуальних договорів та спеціальних програм.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження медичного страхування та його адаптації до сучасних викликів набули значної уваги вітчизняних і закордонних науковців. Основні аспекти розглядаються в працях, присвячених теоретичним основам, законодавчій базі, аналізу програм страхування та їх адаптації до умов війни.

Ю. Ахвледіані, В. Базилевич, Т. Стецюк, та інші в своїх роботах досліджують базові принципи медичного страхування та оцінюють перспективи його розвитку в Україні [1]. Особливу увагу приділено страхуванню ризиків, пов'язаних із загрозами здоров'ю, та забезпеченню доступності страхових програм для широких верств населення. У роботах Єрмілова В. С. та Зогія І. аналізуються історичні та міжнародно-правові аспекти розвитку медичного страхування, що дозволяє інтегрувати найкращі практики у вітчизняну систему страхування [2; 3]. Н. Показюк

та К. Павлюк вивчають економічні аспекти страхування, зокрема фінансову стійкість страхових компаній в умовах нестабільності. Їх дослідження підкреслюють важливість адаптації страхових продуктів до сучасних реалій, включаючи вплив воєнних дій [4; 5]. Праці Дж. Коммонса та Й. Стігліца мають фундаментальний характер, досліджуючи механізми регулювання ризиків у страхуванні. Їх підходи можуть бути використані для розробки нових страхових програм, орієнтованих на покриття воєнних ризиків [6; 7]. Українські дослідники, такі як В. Демченко та С. Юрій, акцентують увагу на необхідності державної підтримки страхової системи під час криз, пропонуючи механізми співпраці між страховими компаніями та урядом [8, 9]. Т. Ф. Григораш і Ю. П. Кіріченко у своїх роботах вивчають роль медичного страхування в Україні, зокрема адаптацію його до сучасних викликів, таких як зростання цін на медичні послуги та медикаменти [10]. Незважаючи на вагомий внесок вчених у дослідження даної проблематики, питання забезпечення ризиків, пов'язаних із здоров'ям потребує постійного моніторингу та вдосконалення, не вирішеними є питання страхування таких ризиків у період війни.

Метою статті є розкрити теоретичні аспекти медичного страхування; виявлення ризиків, пов'язаних із здоров'ям; дослідження програм та послуг, що пропонують страхові компанії для забезпечення ризиків у контексті розвитку страхування у період війни.

Матеріали і методи. Дослідження базується на даних відкритих джерел, включаючи статистику страхових компаній, звіти державних установ та результати попередніх наукових досліджень. Методологія забезпечує комплексне вивчення теми, дозволяючи висвітлити як загальні тенденції, так і специфічні аспекти страхування ризиків в умовах війни.

В процесі здійснення дослідження було використано теоретичні методи, зокрема проведено огляд наукових праць, що стосуються медичного страхування, зокрема ризиків, пов'язаних зі здоров'ям, у контексті військових дій. Узагальнено існуючі теоретичні підходи до страхування ризиків, пов'язаних з воєнними конфліктами, та їх адаптацію до українських умов.

За допомогою емпіричних методів наукового пізнання проаналізовано статистичні дані страхових компаній, що діють на ринку України, зокрема «ТАС Лайф» та ARX, які пропонують спеціалізовані програми страхування під час війни. Порівняно програми страхування різних компаній для виявлення особливостей покриття ризиків, пов'язаних із воєнними діями.

За допомогою методу моделювання розроблено теоретичну модель страхування воєнних ризиків, що враховує специфіку українського ринку, політичну та економічну ситуацію. У дослідженні використано метод експертного опитування, зокрема проведено консультації з експертами у сфері медичного страхування для визначення основних проблем та перспектив розвитку страхових програм у воєнних умовах.

Виклад основного матеріалу. Медичне страхування — це тип страхового покриття, яке забезпечує фінансову компенсацію витрат на медичні послуги для застрахованої особи. Воно може включати різноманітні медичні витрати, такі як вартість лікування, візитів до лікарів, госпіталізації, лікарських засобів, а також процедур, таких як діагностика та хірургічні втручання [11, с. 76–88].

На відміну від більш розвинутих країн, в Україні існує система добровільного медичного страхування. Ця система функціонує згідно з державною «Програмою медичних гарантій», яка наближається до європейських стандартів і передбачає надання медичних послуг безкоштовно. Ця програма пра-

цює наступним чином: зібрані кошти з податків, які сплачують громадяни України, утворюють страховий фонд, який фінансує програму. Ці кошти потім розподіляються до лікарень, в які звертаються пацієнти. В Україні також існує багато приватних страхових компаній, які надають медичне страхування. Раніше їх основними клієнтами були корпорації, що забезпечували своїх працівників якісним медичним обслуговуванням в приватних клініках [12].

Згідно з міжнародними стандартами, медичне страхування охоплює різні ризики, які пов'язані з захворюванням, включаючи:

- витрати на медичне лікування, реабілітацію, або догляд з метою відновлення здоров'я;
- втрату заробітної плати через неможливість працювати під час хвороби, а також у разі настання інвалідності [13; 14; 15].

У зв'язку з військовими діями кількість ризиків, що загрожують здоров'ю населення значно зростає. Відповідно і потреба в їхньому забезпеченні. При цьому відбулося зростання цін на медикаменти від 20 до 40%, на комерційні медичні послуги на 30%. Дієвим механізмом для забезпечення збереження та зміцнення здоров'я населення може виступати страховий захист. Проте, в усьому світі війна зазвичай є стандартним виключенням зі страхових полісів. Страхування від воєнних ризиків здійснюється через спеціальні програми, які, як правило, вступають в силу до початку бойових дій. Дослідження страхового ринку показало, що на вітчизняному ринку є страховики, які пропонують спеціальні програми страхування від ризиків, пов'язаних з війною (Табл. 1).

Отже, ризиками, що можуть бути забезпечені страховим захистом є непередбачувані події, що завдали шкоди здоров'ю у наслідок ракетних обстрілів, підрих на міні, руйнування будівель, пожежі. Проте, лише компанії «ТАС Лайф» та ARX пропонують таке страхування. При цьому страхова компанія ARX страхує воєнні ризики лише фізичних осіб.

Страхові компанії часто уникають страхування ризиків, пов'язаних з воєнними діями, з кількох причин:

1. Непередбачуваність і масштаби ризику: воєнні дії є надзвичайно непередбачуваними і можуть

Таблиця 1

Програми страхування від ризиків, пов'язаних з війною, що пропонують страхові компанії в Україні

Страхова компанія	Програма страхування від ризиків, пов'язаних з війною	Ризики, що покриваються
«ТАС Лайф»	Страховий захист життя та здоров'я	Страхові випадки, які настали внаслідок ракетних обстрілів, підрих на міні тощо
ARX	Окремий поліс страхування цивільних від нещасних випадків в умовах воєнного стану	Заподіяння шкоди здоров'ю, що трапилося через влучання снарядів, мін та куль, руйнування будівель, пожежу та мінування територій

Джерело: узагальнено авторами на основі [16; 17]

призводити до значних збитків та шкоди, які важко оцінити або квантифікувати.

2. Висока ймовірність і інтенсивність збитків: військові конфлікти зазвичай призводять до великої кількості збитків, які можуть бути катастрофічними для страхової компанії.

3. Складності у визначенні покриття: визначення та обмеження покриття для військових ризиків може бути складним, оскільки обставини і наслідки військових дій часто є комплексними та багатограними.

4. Політичні та правові ризики: військові дії часто мають політичний контекст, що може ускладнити

Таблиця 2

Програми медичного страхування, що пропонують страхові компанії в Україні

Страхова компанія	Програма медичного страхування
«Уніка»	Страховик надає три варіанти програм страхування життя та здоров'я. Базовий пакет має ціну 15,6 тисяч гривень на рік, або 1,3 тисячі гривень щомісяця, зі страховою сумою 75 тисяч гривень. Клієнти мають доступ до цілодобової медичної підтримки, послуг в приватних клініках, амбулаторної допомоги, невідкладної госпіталізації та забезпечення лікарськими препаратами. Пакет включає покриття планової стаціонарної допомоги, хірургічних втручань до 3 тисяч гривень та невідкладної стоматологічної допомоги до 500 гривень. Преміальні пакети відрізняються за страховими сумами, обсягами покриття хірургічних та стоматологічних послуг, а також за рівнем обслуговування в приватних клініках
ТАС	Страхова компанія презентує декілька опцій медичного страхування. Базовий план охоплює страхування на смерть, яка настала в результаті нещасного випадку або раптової хвороби. Вартість цього плану складає 300 гривень за рік зі страховою сумою в 50 тисяч гривень. План «Оптимальний» також забезпечує покриття в разі смерті або настання гострої хвороби, що виникає вперше і потребує негайного лікування. Його ціна становить 750 гривень, зі страховою сумою в 70 тисяч гривень. Однак з цієї суми тільки 20 тисяч гривень можуть бути використані на лікування чи хірургічні втручання, решта суми призначена для випадку смерті.
ARX	Страховик пропонує три головні страхові поліси з різними сумами покриття: 100 тисяч гривень, 200 тисяч гривень та 500 тисяч гривень. Найбільш доступний варіант, який коштує 1080 гривень, включає в себе онлайн-консультації з лікарями, надання екстреної медичної допомоги до п'яти разів на рік, невідкладну стаціонарну допомогу та здійснення ПЛР-тестування у разі необхідності перед госпіталізацією. Окрім того, існує можливість укладення договору медичного страхування для осіб із хронічними захворюваннями, при цьому загострення такого захворювання розглядається як страховий випадок.
«Інго»	Фірма надає різноманітні варіанти медичних страхових пакетів, з компенсаціями, що варіюються від 150 тисяч до 210 тисяч гривень. Ці поліси включають амбулаторну медичну допомогу, а також швидку і невідкладну допомогу.
«Арсенал страхування»	Страховик надає страхування виключно для корпоративних клієнтів, які нараховують колективи більше ніж з десяти осіб. Ціна поліса та обсяг страхового покриття змінюються в залежності від чисельності застрахованих працівників, місця їхньої роботи та розташування міста.
БУСО	Страховик надає послугу під назвою «Медичний консьерж». Цей вид страхування включає в себе оперативну допомогу, амбулаторне лікування, стаціонарну допомогу, а також надання лікарських засобів. Базовий пакет має вартість 3,6 тисячі гривень на рік зі страховою сумою в 75 тисяч гривень. Поліс охоплює лікування гострих захворювань, загострення хронічних станів та випадки нещасних випадків.
«PZU Україна»	Потенційний страхувальник має можливість оформити страхування на випадок травм, пов'язаних з нещасними випадками, настання інвалідності, а також смерті через нещасний випадок. Ціна страхового поліса варіюється в залежності від віку клієнта, його статі та виду професійної діяльності.
«Княжа»	Страховик пропонує корпоративне добровільне медичне страхування за ціною 2200 гривень на рік для кожного співробітника. Це страхування доступне для групи працівників, яка нараховує понад десять людей. Поліс забезпечує покриття в випадках гострого захворювання, загострення хронічних захворювань, травм, отруєнь або нещасних випадків. Для приватних осіб існує страховий поліс «Моя сім'я», призначений для сімей від двох до семи осіб. Кожен член сім'ї оплачує поліс індивідуально, а страхова сума розподіляється між усіма учасниками. Середня ціна такого поліса становить 1550 гривень, а страхова сума — 147 тисяч гривень. Поліс включає покриття лікування онкологічних захворювань, гепатиту С та медичної допомоги у випадку нещасних випадків.
«Оранта»	Страховик надає медичний страховий план за ціною 1140 гривень на рік, який забезпечує страхове покриття до 75 тисяч гривень. Ця програма включає покриття гострих захворювань, загострень хронічних захворювань, обслуговування в разі нещасних випадків, травм, а також лікування від коронавірусу. Начала форми

Джерело: узагальнено авторами на основі [16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24]

процес виплат страхових претензій або привести до правових обмежень на таке страхування.

5. Фінансова нестабільність: великий обсяг потенційних претензій, пов'язаних з воєнними діями, може становити значний фінансовий ризик для страхової компанії.

Не зважаючи, на виклики війни, страхові компанії надають послуги з медичного страхування (за винятком пов'язаних з воєнними ризиками). Зокрема, це такі компанії як «Уніка», ТАС, АРХ, «Інго», «Арсенал страхування», ВУСО, «PZU Україна», «Княжа», «Оранта» (Табл. 2).

Таким чином, не зважаючи на військовий стан, медичне страхування в Україні діє. Страховики пропонують програми, що забезпечують ризики втрати здоров'я в наслідок нещасних випадків, травм, коронавірусу, отруень, хронічних захворювань та загострень.

Викликом для вітчизняних страховиків стала неможливість перестраховувати ризики, пов'язані з втратою здоров'я. Так, американська компанія Gen Re, яка є одним зі світових лідерів у сфері перестраховування, використала військовий конфлікт як причину для припинення своєї діяльності в Україні. Раніше вона співпрацювала з українськими страховими компаніями, допомагаючи їм у розподілі ризиків, пов'язаних зі страхуванням від ракових захворювань, що охоплювало декілька тисяч громадян України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Війна в Україні внесла значні виклики та ускладнення для страхових компаній, особливо в секторі медичного страхування. На фоні збільшення кількості ризиків та попиту на медичні послуги, страхові компанії не можуть страхувати воєнні ризики. Перш за все, це пов'язано з тим, що воєнні дії є надзвичайно непередбачуваними і можуть призводити

до значних збитків та шкоди, які важко оцінити або квантифікувати. При цьому страховики надають різноманітні послуги з медичного страхування (які не пов'язані із забезпеченням воєнних ризиків). Для забезпечення ризиків, пов'язаних з війною страхові компанії можуть надавати спеціальні програми або окремі індивідуальні поліси. Як, наприклад, «ТАС Лайф» або АРХ. Загалом події сьогодення вимагають гнучкості, інноваційних підходів та тісної співпраці з урядовими та некомерційними організаціями для ефективного реагування на потреби в період війни.

У майбутніх наукових дослідженнях рекомендується зосередитися на створенні нових страхових продуктів, які враховуватимуть воєнні ризики. Для цього необхідно здійснити як відповідні актуарні розрахунки, так і андеррайтинг таких ризиків. Це дасть змогу страховим компаніям прорахувати витрати майбутніх періодів. Важливим напрямом повинна стати розробка спеціальних державних програм для перестраховування, що дасть змогу покривати великі збитки. Крім того, важливим завданням є обґрунтування шляхів і механізмів співпраці між страховими компаніями, державними органами та громадськими організаціями (зокрема, це може бути: Державна програма субсидованого медичного страхування для вразливих верств населення; Спільне страхування військових ризиків для цивільних осіб; Забезпечення страхування медичного персоналу, що працює в екстремальних умовах; Профілактичне страхування для запобігання серцево-судинним захворюванням або діабету; Дистанційне медичне страхування для жителів віддалених районів; Реабілітація постраждалих від воєнних дій). Це сприятиме зниженню негативного впливу війни на систему страхування, дасть змогу страховим компаніям приймати на страхування відповідні ризики, а також забезпечити покриття значних збитків.

Література

1. Григораш Т.Ф., Кіріченко Ю.П. Перспективи розвитку медичного страхування на ринку страхових послуг в Україні. *Економічний простір*. 2011. № 56/2. С. 138–148.
2. Єрмілов В.С. Історичні паралелі медичного страхування минулого та сьогодення нашої країни. *Охорона здоров'я України*. 2001. № 2. С. 48–50.
3. Зогий І. Міжнародно-правові стандарти медичної допомоги та законодавство України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 261–268.
4. Показюк Н.В. Особливості розвитку медичного страхування в Україні. *Економіка та управління*. 2015. № 6. С. 45–53.
5. Павлюк К. Адаптація системи медичного страхування до сучасних умов: виклики та перспективи. *Фінанси України*. 2020. № 4. С. 82–90.
6. Commons J. Institutional Economics. *American Economic Review*. 1931. Vol. 21(4). P. 648–657.
7. Stiglitz J. *Economics of the Public Sector*. 3rd ed. W. W. Norton, 2000.
8. Демченко В. Реформування системи медичного страхування: сучасний погляд. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 2. С. 121–128.
9. Юрій С. Сучасні аспекти розвитку страхового ринку в Україні. *Економічний вісник*. 2018. № 3. С. 73–79.
10. Григораш Т.Ф., Кіріченко Ю.П. Роль медичного страхування в умовах ринкової економіки. *Економічний простір*. 2012. № 58/3. С. 140–147.

11. Говорущо Т. А. Страхові послуги. Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 376 с.
12. Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо забезпечення системи охорони здоров'я : Постанова від 15 грудня 2023 р. № 1394. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-п#Text> (дата звернення: 29.12.2024).
13. Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202). Geneva: ILO, 2012. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R202 (дата звернення: 20.12.2024)..
14. Application Paper on the Regulation and Supervision of Mutuals, Cooperatives and Community-based Organizations in Increasing Access to Insurance Markets. Basel: IAIS, 2020. URL: <https://www.iaisweb.org/> (дата звернення: 22.12.2024).
15. Private Health Insurance in OECD Countries: The Benefits and Costs for Individuals and Society. Paris: OECD, 2016. URL: <https://www.oecd.org/> (дата звернення: 20.12.2024).
16. ТАС Лайф: офіційний сайт. URL: <https://taslife.com.ua> (дата звернення: 29.12.2024).
17. ARX: офіційний сайт. URL: <https://arx.com.ua> (дата звернення: 29.12.2024).
18. UNIQA: офіційний сайт. URL: <https://uniqa.ua> (дата звернення: 29.12.2024).
19. Медичне страхування. ІНГО. URL: <https://ingo.ua/services/medichne-strahuvannya/medichne-strahuvannya> (дата звернення: 29.12.2024).
20. Арсенал Страхування: офіційний сайт. URL: <https://arsenal-ic.ua> (дата звернення: 29.12.2024).
21. Медичне страхування — КАСКО «Патріот». ВУСО. URL: <https://vuso.ua/product/kasko-patriot> (дата звернення: 29.12.2024).
22. Страхування співробітників. PZU Україна. URL: <https://www.pzu.com.ua/ru/corporate/insurancestaff.html> (дата звернення: 29.12.2024).
23. Партнерство з клініками та аптеками. Княжа. URL: <https://kniazha.ua/partners/klinikam-i-aptekam> (дата звернення: 29.12.2024).
24. Медичне страхування. Оранта. URL: <https://oranta.ua/info/all-products/medichne-strahuvania/> (дата звернення: 29.12.2024).

References

1. Hryhorash, T. F., & Kirichenko, Yu. P. (2011). Perspektyvy rozvytku medychnoho strakhuvannya na rynku strakhovykh posluh v Ukraini. *Ekonomichnyi prostir*, 56/2, 138–148 [in Ukrainian].
2. Yermilov, V. S. (2001). Istorychni paraleli medychnoho strakhuvannya mynuloho ta sohodennia nashoi krainy. *Okhrona zdorovia Ukrainy*, (2), 48–50 [in Ukrainian].
3. Zohyi, I. (2011). Mizhnarodno-pravovi standarty medychnoi dopomohy ta zakonodavstvo Ukrainy. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, (57), 261–268 [in Ukrainian].
4. Pokaziuk, N. V. (2015). Osoblyvosti rozvytku medychnoho strakhuvannya v Ukraini. *Ekonomika ta upravlinnia*, (6), 45–53 [in Ukrainian].
5. Pavliuk, K. (2020). Adaptatsiia systemy medychnoho strakhuvannya do suchasnykh umov: vyklyky ta perspektyvy. *Finansy Ukrainy*, (4), 82–90 [in Ukrainian].
6. Commons, J. (1931). Institutional Economics. *American Economic Review*, 21(4), 648–657.
7. Stiglitz, J. (2000). Economics of the Public Sector (3rd ed.). W. W. Norton.
8. Demchenko, V. (2017). Reformuvannya systemy medychnoho strakhuvannya: suchasnyi pohliad. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya*, (2), 121–128 [in Ukrainian].
9. Yurii, S. (2018). Suchasni aspekty rozvytku strakhuvoho rynku v Ukraini. *Ekonomichnyi visnyk*, (3), 73–79 [in Ukrainian].
10. Hryhorash, T. F., & Kirichenko, Yu. P. (2012). Rol medychnoho strakhuvannya v umovakh rynkovoi ekonomiky. *Ekonomichnyi prostir*, (58/3), 140–147 [in Ukrainian].
11. Hovorushko, T. A. (2011). Strakhovi posluhy. Pidruchnyk. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
12. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2023). Pro vnesennia zmin do deiakykh aktiv Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo zabezpechennia systemy okhorony zdorovia: Postanova vid 15 hrudnia 2023 r. № 1394. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1394-2023-п#Text> [in Ukrainian].
13. International Labour Organization (ILO). (2012). Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202). Geneva: ILO. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R202.
14. International Association of Insurance Supervisors (IAIS). (2020). Application Paper on the Regulation and Supervision of Mutuals, Cooperatives and Community-based Organizations in Increasing Access to Insurance Markets. Basel: IAIS. Available at: <https://www.iaisweb.org/>.
15. OECD. (2016). Private Health Insurance in OECD Countries: The Benefits and Costs for Individuals and Society. Paris: OECD. Available at: <https://www.oecd.org/>.
16. TAS Life: official website. Available at: <https://taslife.com.ua>.
17. ARX: official website. Available at: <https://arx.com.ua>.

18. *UNIQA: official website*. Available at: <https://uniqa.ua>.
19. *INGO. Medical Insurance*. Available at: <https://ingo.ua/services/medichne-strahuvannya/medichne-strahuvannya>.
20. *Arsenal Strakhuvannia: official website*. Available at: <https://arsenal-ic.ua>.
21. *VUSO. Medical Insurance — “Patriot” Policy*. Available at: <https://vuso.ua/product/kasko-patriot>.
22. *PZU Ukraina. Insurance for Employees*. Available at: <https://www.pzu.com.ua/ru/corporate/insurancestaff.html>.
23. *Kniazha. Partnerships with Clinics and Pharmacies*. Available at: <https://kniazha.ua/partners/klinikam-i-aptokam>.
24. *Oranta. Medical Insurance*. Available at: <https://oranta.ua/info/all-products/medichne-strahuvania/>.